

Lwowska Narodowa Naukowa Biblioteka Ukrainy im. W. Stefanyka.

Odział Rękopisów

Zespół (fond) 141

ZBIÓR ALEKSANDRA CZOŁOWSKIEGO

Dział 1

213. Mowa arcybiskupa litewskiego i wileńskiego Józefa z powodu poświęcenia soboru prawosławnego w Wilnie 1840.

STRONY NIEZAPISANE NIE ZOSTAŁY ZDIGITALIZOWANE

MANUSCRIPTA

INSTITUTI OSSOLINIANI

Collectio dr. A. Czołowski

I. 213

213

Rok 1840.

1

Nowa. Miama przez W. Józefa Rocybis kupa
litewskiego i wileńskiego z Pawodem poświęconius
w Wilnie Prawostwonego Soboru w Gnień s^z Kierotwica
Ludatwascy. —

„Stos. teraz, kto gościć wie Pana wozycy Stusy Carisy
w który stoiie w domu Pomskim, w ziemiech Lomu
„Boza naszego“ —

Nowy Dam chwale obcy wyższego poświęcony, dam mod
Witwy, zostat dziś dla nas Prawostwoni chrześciani
stwastym. Niez. wrażeń babilońskich, lecz razem sado
nych, musi się w nas obudzić na widok tego
wspaniałego gmachu, Nimowalnie awszacujemy
się na przesłotach, i przywołujemy sobie na
pamięć losy unachanej cierzpny naszey i matki
Ceskwii prawostwoney. — Przez dwa wieki,
Dus prawostwona, siestychanym dajukub baba
kurymion Wschodu napadem ognobiona,

243

pod ich iarem izratu; przez dwa drugie
wieki walcząc ona z zachodnimi sąsiadami,
na ich zagubie patrzyła swaim gruntowiczom;
Stuga była rozpięta wewnątrz niegoda;
ktora zawiści tychże sąsiadów podniecała; i
oto narodził się drugi kłopot i rozgłos narodził
szona, zmastuchustata do nowego zycia;
nabrata się od eburwinnego; przez siebie ię
zestane, samantatowa; wrogów swoich rozgło-
mi przedtata; urosła do albrymicy wielkości, a
sibne samiona swoje od wschodu rozpostarta
do zachodu; i losy świata w ię prawiej sto-
żone! — Cerkiew prawostwora Los Rosji podzielała
Katalizta ona z idney strony z poganiństwem;
Machometanizmem; z drugiey zaś, ze zgubnym
w zachodnim Rosieckim idymowładstwem, podopiecz-
nym izytowi starozytnej wiary prawostworny. —

kusiata razem doziemni swoisimi, strzepta ich
 wiary, dodawata męstwa w niecierpieniu, sta
 gostawitu walczących za prawdę, niesta mowa
 ty do niebios za pomysłny skutek dobrej
 sprawy. — i Najwyższy modlitwę ich usłuchał. —

Oto nanowice on w religii; razem z siem
 emy swaim ogierzanu; męczy się pisanowiciu
 Świątymi Pańskimi, lecz jeszcze bardziej poboż
 nosici; i gorący wiara duchowienstwa i nie
 kurnych dzień swaich; wewnątrz umyśle
 niem przypomina najświetniejszy dzień Chryst
 ty anizmy; gromada z łagodnością i miłością po
 świętu swaim osadz dzień; adzwanych do
 ich tona podstępem i chytrością abego panawar
 nia; triumfując nad swymi nieprzyjaciółmi. —
 i my, świętym dzień ich triumf w Koszale,

na ogół wiary Prawosławnej przetrwał
żadnych innych nieporzucił, Jezuicow, chudowa-
nym! — Także, to widzę, nie kawotai w
głębki serce naszymi: „ktory Bóg opours Bogu
naszym” — Ale tryumf nasz dziek was niemiui,
bracia nasi w Chrystusie, tu w tej swiatyni sto-
iący, ktory nosiote kachoniego stuhaciu. Tępa
prawdy winiemo is wosy trum ogłuszac; mia-
nowicie tu goscie such namistnosci i asta-
rzaty niezgody, zasiewszy nasiona Błesu,
datas usere oznił dzieci iednego plemienia,
krawi iedney! — Bóże wszechmocny! parrap
glas moy, by sis orwad w sercach, nie abych tasec
Ewangeliany, prawos mituiazycz. —
Le chrztem swistym, Rosyia przyjete wiare i
nauke, ad nosiote wschodniego w temaus
usere, nigdy nosciot Chrusciansoi skladat.

niemadzielna,

wielką czołg, zachowując wyjątkowo
 Te wiary i nauki, cesarstwo Pruskie nie przekłada
 swiętu, iako skarob drogi ię strazy powieszony.
 Lascemnie najwyżsi Kapłani zachodu, korzystując
 ze smutnego położenia naszej cywilizacji, chcieli
 ię poklebnemi abutnicami z drogi prawdy
 zwrócić: przeciwata niebezpieczną i odrażającą
 nowe nauki zachodu, dążąc na anieksji ię
 rozrytnej nauki i postanowien Rosciotu Katolickiego.
 — I za ię naganianiu cesarstwa Pruskiego
 niezgodnie zachodai? Czy za to, że zachowata
 sntud wiary i nauki, które ię siedym soborów
 powszechnych przekazały, i że niesmiata do tego
 przedzielnego powszechnego Rosciotu nie dodać
 ze swej proznej myślości? że prowincjo-
 nalnym swaim Soborom niepodległata wstąpić
 powszechnego Rosciotu? — Czy za to, że,

przestrzegając jedności nascoita; a wstętu
w awiępku se wsternu Patry archumi, a nie
posatu se dumremi wdarami Patry archy Bzym
sniego? Przykato, se stuchając głosu Sławni-
ciwa: „Krolstwo moie nieust z tego swiada.”
nie doswalicu swoim pastorem nadymai sie
swierny protega, i deptae stopy swiety koron-
ny, w tudae i Poawa Pomaranow Bzym?
Przykato, se nieprzyznitu sie do sepsuic aby-
czaiow pausszebnem sabsoniem Duchowien-
stwu wstypowai w tam Matenski? se nie
usunuta daciei swaich od Komuorii Krowi Pru-
nary wistsey pamistadze na rokaz chrytuca
Pana „Jestli bycie nie idli ciata syna wstwierzego
i nie ziti krowie jego, nie tyfaiwie mie agwate
w sobie”. — O! jestli takie wgnie nam wyspity,
chlubimny sie z tego i stog stawimy Leskiew,

Wtóra nas zachowata, abymy stypreli podobne
 nagany. — Tak więc Lesniew Rosyjska Prawos-
 ławną czyta jest w obliczu Boga i tuż si co do
 zachowania prawdziwej, chryścijańskiej nauki
 Lur, byj może, iż targneta się na prawa nosiote
 zachodniego, a przez to samo data powód do spraw-
 wędliwych narzekan. — Zobaermy. + —

Spostrzycie, iak daleko dziś ieszere siega Rus,
 gory nasproenie, Wren Jar, a nawet wista, Miaste
 Lublin, chetm, Ludla drochieryn, Białystok, grodn
 i Wilno, tuz na iey granicy. — na wschod
 do tej linii, tuz cety wyznawad od dawna
 wierz prawosławną, saksejioną tu przez S.
 Wto J. i. i. m. i. o. Chwałid Boga w iedyny i tuzie
 samey do wiunieny mowic, s. k. l. a. d. i. e. n. y.
 i ter same, Lesniew Rosyjska; potuzony byj
 temiz usciwimi spulnego puchozrenia

a wiara, i w serce wyzsta, wsata, wrucite do niego, w
czasach obecnych, amirionie wprawdzie, w serwnostaney
postaci, zawsze iednancie Rusnie i egypcion i ussu-
iamni sercu tutejszych obywateli. Takowto stalo sie
to dzieło opatrosznie, az trzy miliony Uniatow, w
ciagu dwuch lat, wrucite do matki swojej, Cerkwi
Prawostawney, powrut az i reszty Uniatow na
tano tegoz nosiata, powiat ichy, Błogosławiony
pater Boga, mieliony szerepie widzie sami,
oczami wtaszczeni; w roku minionym: —

Przebaczcie Chrescianie, ieslim za dluzego zastano-
wiat sie pod dzwiami tudaczkami; dziecie te
bowiem sa w wyposkim stopnie naucaizy. —
One ukazuię nam palec Boga w losach panstwa
i nosiata. — Rossya, niegdzi od nieprzyjaciol
i gnybiow, dzieis tryumfnie, adzypnie na powrut.

staregozłone swoje dać ciętwo. Cerkiew prawosławna
 tużna była aniewarona, przesławana, roz-
 wana; teraz zaś do rodzita się w wiek szym
 klaszku: wspaniotosci! Niechadane, abe i spow-
 widliwie sądy, tużnie Canie! Ty podawignotes
 stabych, agniwionych, przez ciebie prawa
 gors ~~biernie~~ stragnate. —

Niech was tryumf nasz niezasnuen, wygnawny
 nosiote Łachodnięgo! Spoyzy cie bez uproszdeniu
 na kraj tubeyny — jest to dziełictwo Cerkwi
 Prawosławney. — Wiedzi, tu tużni prostey, Orygine-
 nię wiary? on się Łamyka w putnoemey części
 Gubernii Wileńskiej; swata zaś a wiary prawos-
 ławney do katolicyzmu nawrzuona. — Wiedzi, się
 tu anaydnie familii szlachobnych, któreby
 przodem niebyły prawosławniemi? A wiedz, są

sa, to prawie te tylko, które się z Polami
do Litwy przemieściły. Książęta: Sanguszkowie,
Masalscy, Wiszniewscy, Ostrogscy, Rozynscy,
Czetwertyński, Lubiecy, Puzyrnowie, i wielu in-
nych; ananymite rodziny; Gzinskich, Paicisów,
Lapichów, Podniewierów, Paiców, Chryptowierów,
Wottowierów, Syrakawierów, Korsaków, i innych
bez liczby: — wszystkie to były, dźwigi prawostaw-
ney Cerkwi Rosyjskiej; Spuszczają same
Wilno: przed dwiema laty, było tu więcej 36. Cer-
kwi prawostawnych; — Za ich przygania Cerkwi
Prawostawney, jeśli ona wyjdzie majestatem
samiona do dźwigi swoich, które się zapomniały
wprawdzie, ale które ich jeszcze nie są obecni?
Za ich przygania i mieszkaniem tych stron,
jeśli oni udają się do tego starożytnego swej Matki,
Cerkwi Prawostawney, ażeby nakoniec analizie

u niego, odpozynera po burach wiekowycb. — Myz-
 najcie, ze sprawa Cerowi Prawostawney jest
 sprawidliwa; natcy wzrowie uwaga no tytkb,
 ktory swietykrakimi sposabami i intrygami zas
 siwainc niergodz miydey dziemi idnego, i tycy
 samego rodzinstwa, rozniy serca idney family!
 Nierostre to interes dumy i pychy, kanonizatu,
 anti-heresianska nienawisci i zawistosi, nierostre
 to egoizm i porozumienie sie z wrogami Ojczyzny,
 ktore ich postyjkami nieruia? Strasznie wiez serce
 waszych i mybli od podszepstow nienawisci, od
 namowy ducha uciemnosci, daiatuijzego za pomoca
 gosliwych swoich stromiskow; i sercy wasze otworzy
 sie dla widzenia prawdy, a serca wasze odem-
 kny sie, aby kochali prawostawnych waszych
 w puitbraci. —
 Co do nas Prawostawni, nierpodnosimy sie
 w pychy z tryumfu naszego Kosciola. — Trizkniemy

tytu Bogu, że prawda zwycięstwo odniosła. —
Błogostawny Panosario Jego, Najprawowies-
niejszego Cesarza Jego. Mściu, który się
opiewaniu lekawie Prawosławna — ale nieab-
razajmy serca Jego agowomiego nieprzyje-
nemu wrucianiu ku tatejszym nieoknanom,
skądinąd dla nas iwie abeym, lubo innego
wymianiu. — Wyizgnijmy ku nim rze mi-
tosci Chrystusawey. Zaniesony modły, aby przed-
wiesny oddalił przyrzyny niejedności umyrtow;
niech anikoni kaposa niezgody dwa Koscioły
dzieląca, i niech koscioł zachodni, podjęty iu,
iun przedtem, że wschodnim kosciołem, i
niech tydzie jedna brzoza, iano jest
iuden Paster, i głowa Koscioła, Chawca
nasz. Jezus Chrystus! —

15
" Bogostawie wiez Pana, wozycy studzy Cansey,
" Ktory stowic w domu Canonim, w sienick
" Lomu Boga naszego AMEN." —

16

